

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

25. Repugnat magnopere Augustino doctrina qua docetur dolorem peccati propter gehennae metum, seu attritione quorundam Scholasticorum excludere posse omnem peccandi voluntatem, & continere propositum ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT XXXIII

Repugnat magnopere Augustino doctrina, qua docetur dolorem peccati propter gehennæ metum, seu attritionem quorundam Scholasticorum, excludere posse omnem peccandi voluntatem, & continere propositum bonæ vitæ, seu servandi totam legem Dei, itemque esse dispositionem sufficientem ad justificationem cum Sacramento obtinendam.

CVM igitur talis sit operum iustitia, quæ ex poenarum timore nascitur, qualem hoc toto tractatu declaravimus, non satis profecto intelligere queo, quid sibi Scholastici nonnulli volunt, dum dolorem peccati ex poenarum timore pullulantem tantopere extollunt, ut cum etiam omnem peccandi voluntatem excludere, & bene vivendi propositum includere possent. Quò nihil in Augustini doctrina, absurdius & falsius dici potest. Nam juxta principia ipsius, ac testimonia plurimis locis repetita, timor poenæ non solum peccandi voluntatem semper sibi conjunctam habet, sed etiam omnem peccandi voluntatem excludere proprius effectus divinæ charitatis est, qua iustitia diligitur: Qui timore supplicij quod lex minatur, non amore iustitia se sentit absumere ab opere peccati, NONDVM LIBER, nec alienus à voluntate peccandi est. Et in Epistola ad Honoratum: Charitate factum est ut eam non peccare delectet. Et de Spiritu sancto iustitia amorem, legisque dilectionem dissimulante loquens: Non peccare inquit, satisfactionis est, hoc est minus licet per spiritum sanctum. Et inferius: Hic Spiritus Domini cuius dono iustificamur, quo fit in nobis vt non PECCARE DELECTET, id est ut non velimus peccare, ab libertate est; Sicut præter hunc spiritum peccare delectat, ubi servit. Vnde in præcedentibus in eodem libro docet, quòd nisi nos adiuvet spiritus inspirans pro concupiscentia mala concupiscentiam bonam, hoc est, charitatem diffundens in cordibus nostris, lex quæ vult bona, augeat desiderium malum, & occurrat caritati, cedat etiam peccati cupiditatem, nisi diffundat a partibus charitatem. Quod alijs sexcentis locis constantissimè docet. Tantum absit ut solo timore legis, omnis peccandi cupiditas, id est, voluntas possit excludi.

Quod verò propositum emendationis aut bene vivendi ex timore poenarum concipi posse dicunt, principijs Augustini solidissimis, ex quibus Pelagiana hæresis expugnata est, directè refragatur. Nam quid est propositum bene vivendi aut emendandi se, nisi initium bonæ voluntatis, seu ipsa prima cupiditas boni, nisi dilectio boni? Hæc autem non est aliud, nisi charitas, quæ sola vult bonum tam inchoando, quam consummando: Homo Pela-

giane, inquit Augustinus, charitas vult bonum, & charitas ex Deo est, non per legis litteram sed per spiritum gratie. Vbi quod dicit non per legis litteram, non est aliud Augustino, quam non per legis terrorem aut timorem. Et rursus, Charitas sola vult bonum. Et libro secundo ad Bonifacium: Quid est boni cupiditas, nisi charitas? Et ne quis imaginaretur nescio quas bonitatis præcisiones, illam ipsam bonitatem intelligit, ex qua dicitur opus præcepti bonum, tunc bonum concupiscit incipit, quando dulcescere, id est, amari seu appeti cæperit. Quando autem timore poenæ, non amore iustitia fit bonum, nondum bene fit bonum. NEC FIT IN CORDE, hoc est, in animo & voluntate, quod fieri videtur in opere. Causa est, quia sine charitate iustitia, non solum bonum non fieri, sed ne quidem voluntate appeti potest, sed aliud quippiam poenæ videlicet immunitas, vel corporis integritas, sub specie boni quod præcipitur, appetitur. Sic enim statim adiungit: Ergo benedictio dilectissimi est gratia Dei, quæ fit in nobis, ut nos delectet & cupiamus, hoc est, amemus quod præcipit nobis. Hoc est, ut præcepti iustitiam diligamus: In qua si nos non prævenit Deus, non solum non perficimus, sed nec nichilatur ex nobis. Ecce præceptum bonum ex timore poenæ, ne quidem voluntate concupisci potest, sed sola charitate. Nam illa præcepti concupiscentia, quæ amamus id quod præcipit nobis, non est aliud quam illa, quem vocaverat amorem iustitiæ, hoc est dilectio charitatis.

Quomodo igitur ex solo timore poenæ habeatur voluntas emendationis, & propositum non solum qualecumque bonum, sed universa peccata relinquendi, & observandi totam legem Dei? Hoc enim est unum ex difficillimis quod charitas præstare potest, sed sine Dei seu iustitiæ dilectione possideri impossibile est. Cujus mirabilis paradoxo novitas, si ex omnibus Augustini principijs evertenda esset, prolixius quam huic loco necessarium est, nos occuparet. Nam primo repugnat hoc illi principio sancti Augustini, quod virtus Augustino non est aliud, quam voluntas qua appetimus rectè honestèque vivere, & hæc sit ei voluntas bona, eaque non alia nisi charitas, prout hæc latius alibi demonstrata sunt. Quid ergo? an virtus etiam ex timore poenæ, ipsaque charitas fuerit? Secundo, impossibile est propositum bene

lib. 1. cap. 1. de op. imperf. 39.

lib. 2. ad Bonifac. 9.

Ibid.

lib. de lib. arb. c. 17. Vide etiam sup. c. 3. hoc lib.

bene vivendi & peccata emendandi animo concipere, nisi voluntas velit regulam quamdam immutabilem sectari, qua videt rationali creaturae divinitus praescriptum esse ut declinet a malo, & faciat bonum. Sed hujusmodi regulam habiturum esse, sine illius incommutabilis regulae dilectione esse non potest: Manifestam est enim, inquit Augustinus, secundum id nos vivere quod scilicet fuerimus. Sectabimur autem quod dilexerimus. Ita vero talium regularum incommutabilium & sempiternarum dilectio, non est Augustino proflus aliud quam illa praedicata toties iustitiae dilectio, quae timori poenae semper opponitur, & ab ipso vera charitatis dilectio esse definitur. Est enim dilectio ista legis, quae non est aliud nisi ipsa sempiterna veritas & iustitia Dei, hoc est, ipse Deus. Vnde Augustinus hoc ipsum fuisse probaturus: Sic mihi, inquit, prae, utrum qui recte vivit diligit, eo quo ita delectatur, ut non solum ei rediens sit sed etiam dulcis, atque iucundum, amet hanc legem, & eternam habeatque charissimam &c. Cui respondet Evodius: Amat omnino ac vehementer. Nisi ipse sequens ita vivit. Quam statim ultimas delectat esse sempiternam veritatem ac Deum. Sicut ergo quisquis recte vivit, hanc legem tenet, & tenetur ac diligit, ita quisquis universa peccata declinat & praecpta facere decrevit, hanc legem sectari cupit ac diligit: A quo illa dilectio est dilectio iustitiae, & verissimos fectus charitatis. Ergo impossibile est, ut ex poenarum timore concipiatur. Quae qui plenius probata sibi & intellecta cupit, legat ea quae superius de charitate diximus. Et sane quo pacto fieri potest, ut timore poenae voluntas omnis peccandi excludatur, cum talem hominem fidenter pronuntiet & probet Augustinus inimicum esse iustitiae? Inimicus ergo iustitiae est, qui poena timore non peccat, amicus autem erit, si eius amore non peccet. Tunc enim vere timebit peccare. Quam quae ob causam, cum & ille qui ex poenae timore peccatum vitat, peccatum timere, odisse, ac detestari videatur? Audi rationem; Nam qui gehennam metuit, non peccare metuit sed ardere. Ille autem peccare metuit, qui peccatum ipsum, hoc est, ipsam peccati iniquitatem, in qua essentia & ratio peccati sita est, sicut gehennam odit. Hoc autem est impossibile sine charitate fieri, cujus sicut proprius effectus est, iustitiam diligere, ita peccatum ipsum seu iniquitatem detestari. Tantum enim quisque peccare odit quantum iustitiam diligit. Quod non potest lege terrente per litteram, sed spiritu savante per gratiam. Vnde & alibi: Declinare a malo & facere bonum nullus potest sine spiritu gratiae. Hoc est, ut explicet sine inspiratione dilectionis bonaeque voluntatis. Quo gratia si desit, ad hoc lex adest, ut reos faciat & occidat. Falluntur igitur sine dubio, & rerum obscurarum anfractus non facis penetrant, quotquot adversus tantissimam istam doctrinam timorem poenae nimis imprudenter extollunt. Non enim ista de lana caprina aut re exigua disceptatio est, sed de praecipuo Augustiniano doctrinae Christi-

stianaeque disciplinae fundamento. Nam inde pendet illa tam operosa cum Pelagianis tractata controversia, utrum Christianus fide Christi imbutus, sola lege terrente, hoc est, timorem incutiente possit cavere malum aut operari bonum. Nam profecto si timor poenae, quam lex minatur, omnem peccandi voluntatem eximere potest, certissimum est sola lege minante, nos operari posse bonum. Nec enim exiguum bonum est, omnem peccandi abijcere voluntatem.

Sed majori fortassis admiratione dignum est quod iidem docent, dolorem quo quis de peccatis ex solo timore poenarum infernalium dolet, eaque detestatur, quam attritionem vocant, esse sufficientem dispositionem ad justificationem in Sacramento poenitentiae aut baptismi recipendam. Dolor enim iste cum ex amore sui ipsius, & salutis suae corporalis oriatur, non majoris pretij est apud Deum, neque majorem ad iustitiam acquirendam proportionem habet, quam amor quo quis integritatem sui corporis diligit. Quo vero pacto talis amor sui ad justificationem disponere possit, fateor, proflus non intelligo. Nec enim animum convertit in Deum, a quo per peccatum averfus erit: nec avertit eum ab iniustitia peccatorum sed à doloribus, quos paritura sunt, cum tamen utrumque ad justificationem proflus necessarium sit. Nam quod ipsi dicunt, attritionem hujusmodi in se continere voluntatem omnia peccata relinquendi, & falsum est & impossibile, ut late supra declaravimus: & quamvis verum esset, non tamen hujusmodi dolor dispositio ad justificationem esse posset. Non enim dolo aut qualicumque peccati declinatio, sed causa intuentia est. Quicquid enim ex aliquo motivo feceris, non majoris aut meriti aut pretij est in oculis Dei, quam causa quam intueris. Ex quo fit, ut si non tantum aliqua, sed etiam omnia peccata vitare ponereris, quia ex fide didicisses ea Deo vindice infamiam in hoc mundo, paupertatem, dolores intolerabiles corporis, ipsamque mortem esse paritura, totus ille peccatorum dolor ac detestatio, quamvis fide praecedente nasceretur, non plus valeret iudicio Dei, quam amor illi, quo sine infamia, & paupertate & doloribus corporis in hoc mundo vitam propagare concupisceres. Nec enim existimandum est, idcirco dolorem aliquem aut affectum supernaturalem esse, quia fides proponit objectum ejus. Etiam fide aliquid proponente, dolor aut amor naturalis exferere potest affectus & actus suos. Nam & Gentiles aut Mahometani, qui supplicia futura crediderunt, verissimo & ejusdem rationis amore detinentur. Et si poenae inferni corporalibus oculis in hac vita cernerentur sine fide, eodem proflus modo amor sui concussus, timore, vehementi poenae vitas exhorresceret. Sed quid magnum est corporis integritatem diligere & poenas ejus formidare? ipsa peccata, Deique offensa

In Epist. ad August.

Lib. 1. de Civitate. c. 15

Epist. 144.

Ibid.

Ibid.

Epist. de Corr. & gratiae. 1. & 2.

Handwritten marginal note in Latin script, possibly 'L. 1. de Civitate'.

offense detestanda sunt: erga quas etiam cum omnia peccata timendo cavet, eodem se habet profusus modo, atque antequam ea devitare coepisset. Quod enim offendunt Deum, & ab eo avertunt animum, nulla timentibus peccatis cura est, sed tantummodo quod sibi metipsis nocent. Ex quo fit ut non solum inviti sint & mallet aliquid, & per hoc voluntate rei

^A sint, sed etiam perspicue in sui ipsius amore hæreant, nihil omnino de ulla sui finis ad quem omnes affectus & actus nostri retorqueri debent, dilectione satagentes. Cujusmodi animi dispositio, quomodo ad justificationem disponere possit, faceri cogor, captum meum omnino superare.

CAPVT XXXIV.

Concilium Tridentinum isti doctrinæ multis locis adverstatur.

^NAM quod isti Scholastici dicunt, istam sententiam suam in Concilio Tridentino satis evidenter tradi, quando dicit, quod *Attritio quamvis sine Sacramento penitentia per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento penitentia impetrandam disponit*; non mediocriter mihi hallucinari videntur. Tridentinum enim potius vice versa, multis locis evidenter significat, nunquam justificationis gratiam sive extra Sacramentum, sive in Sacramento tam penitentia quam baptismi adultis dari, nisi contritio antecedat. Quod quamvis non sit hujus instituti mei, breviter tamen ostendendum est, ut totam sententiam istam in mera hallucinatione fundatam esse, patefiat. Nam in primis, disertis verbis docet, materiam Sacramenti penitentia esse contritionem, eamque ad peccatorum remissionem ex Dei institutione requiri. Et Canone quarto damnat eos anathemate qui negaverint *contritionem, confessionem, & satisfactionem non esse tres partes penitentia. Et ne quis ignoraret, quid esset ista contritio statim definit eam esse animi dolorem ac detestationem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero.* Et quæ motum QUOVIS TEMPORE ad impetrandam veniam peccatorum fuisse necessarium. Hanc eandem contritionem non solum *vita nova propositum & inebriationem sed & veteris odium continere.* Quod probat ex illis Scripturis quæ postulant, ut *faciamus nobis cor novum & spiritum novum*, & alijs pluribus quæ probant, ut ait, voces penitentium, ex vehementi quodam antea vita odio, & ingenu peccatorum detestatione manasse. Hactenus perspicuum est, Concilium veram contritionem descripsisse. Nam illa est quæ cor novum & spiritum novum facit. Illa odium antea vitæ, vehementemque peccati detestationem continet. Quibus præmissis adiecit, quod *contritionem hanc, videlicet hactenus descriptam, aliquando charitate perfectam esse contingit ante Sacramentum; hoc ipso indicans, sæpe non esse charitate perfectam ante Sacramentum.* Quod non alia ex causa dicit, nisi quia quædam est contritio veri nominis & rationis & essentia, quæ tamen non nisi cum Sacramento ad justificationem acquirendam sufficit. Et quæ illa contritio imperfecta,

^A quam etiam attritionem vocat? Ecce immediate subjicit: *Illam vero contritionem imperfectam qua attritio dicitur &c. Declarat esse donum Dei &c. Et quamvis sine Sacramento penitentia per se ad justificationem perducere nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento penitentia impetrandam disponit.* Significat ergo Tridentinum, istam attritionem esse veri nominis & rationis contritionem sed uti nominat, *imperfectam.* Nam quidquid ad contritionem in definitione requisiverat, isti imperfectæ contritioni seu attritioni convenit. Duo quippe ad contritionem necessaria postulaverat, *animi dolorem ac detestationem de peccato commisso, & propositum non peccandi de cetero.* Vtrumque vero disertis verbis isti attritioni tribuit. Nam primò, in eodem loco postulat, ut *voluntatem peccandi excludat cum spe venia*: Et Canone quinto, qui ex illo decreto sumptus est, *detestationem peccatorum ei tribuit cum proposito melioris vitæ; quæ sunt ipsissima quæ ad contritionem requisiverat, & quibus duabus conditionibus ad hujus imperfectæ contritionis seu attritionis essentia rejicitur omnis illa attritio, quæ ex solo timore pænæ live temporalis, sive æternæ proficitur.* Nam timor ille, omnium etiam Scholasticorum judicio, servilis est. Timor autem servilis, sicut non corrigit voluntatem, ita non excludit etiam peccandi voluntatem. Nam ad utrumque necessarium est, ut omnibus anteponat rebus dilectis Deum. Hoc enim quamdiu non fit, vel actu vel affectu, persistit voluntas in peccato, dum adhuc aliquid supra Deum diligit, & aliquid magis quam Dei offensam timet. Nam inde veniunt illa sancti Augustini: *Qui timore pænæ rem alienam non concupiscit; puto quia concupiscit.* Et: *Inimicus verbi dicitur, qui pænâ timore non peccat.* Hinc igitur vera ratio patet, cur Concilium Tridentinum non quamlibet attritionem donum Dei & impulsus Spiritus sancti esse definiendo sed si *voluntatem peccandi excludat, & cum spe venia concupiscit sit.* Nam tale propositum omnes vires humanas superat, nec nisi à Spiritu sancto per veram & propriè dictam Christi gratiam operante inspirari, aut haberi ullo pacto potest, quia charitatis quidam live jam perfectæ, sive saltem imperfectæ iustus est, sine qua justificari nemo potest.

Hinc

Serm. 15. de
verb. Ap. J.
Epist. ad
Anat. 144.
Ira tradit &
Alvar. disp.
52. n. 2.
Sess. 14. c. 4.